

A pápai polgári leányiskoláról.

(A t. szülők és tanítók szives figyelmébe ajánlva.)
 A magyar törvényhozás 1868-iki XXXVIII. törvényzikkével megalkotta a polgári leányiskolát, s Pápa városa érezvén egy ily magasabb nyilvános nőnevelő intézet szükségességét az 1875-ik évben a magas kormányhoz azon kérelemmel fordult, miszerint ez — tekintve a város kedvezőtlen anyagi viszonyait — segítségére lenne egy polgári leányiskola felállításában. A kérelem teljesítve lón, s a pápai nyilvános 4 osztályú polgári iskola pályájának immár 5-ik évét futotta be, mely idő alatt sikerült neki a város közönségének bizalmát teljes mértékben kivívni.

Habár ezen intézet nem csak Pápa városa, hanem a vidék, sőt mondhatjuk Veszprém és az ezzel határos megyék számára is állítattott, mindamellét tapasztaltattott, hogy a vidék nem a kellő arányban veszi azt igénybe, mit azon körülménynek tulajdonítunk, hogy a vidékek intézetükről vagy tudomású nincsen, vagy ha van is, úgy a polgári iskolai intézménnyel nincsen eléggé tisztában, mert különben nem hisznák, hogy a vidéki szülők — intézetüket mellőzve, — leányaikat messze vidékre vinnék nevelésbe.

Ennél fogva alulírott igazgatóság kötelességének tartja a t. szülőköt az intézet létezéséről és feladatáról sajtó útján értesíteni.

A polgári leányiskolának feladata oly magasabb képzésben részesíteni növendékeit, melyre minden a középszályhoz tartozó nőnek szüksége van. A polgári leányiskola felelőssége kívánja tenni a költséges és csak ritkán megfelelő magán nevelő-intézeteket, és azon szülők gyermekeit is magasabb képzésben részesíteni, a kikre nézve az kedvezőtlen anyagi viszonyai miatt a polgári iskola létesítése előtt, elérhetetlen volt.

Ha a nőkre nézve általán véve hasznos és ügyös, ha nevelésük a polgáriiskola által kiegészítetik, úgy azon egynekre nézve, kik akár hajlamból, akár pedig más okból a tanítónői, nevelői vagy egyéb pályára kívánják lépni s kenyerüket ily módon szándékoznak keresni — a polgári iskola elvégzése feltétlenül szükséges, mert az illető képzőintézetekbe vagy szakiskolákba csak azon esetre vétetnek fel, ha a polgári iskola által kellő előképzésben részesültek. Pedig tudjuk, hogy még folyton szaporodik azoknak száma, a kik a nők traditionalis teréről leszállva, önálló életpályán kénytelenek létük fenntartásáról gondoskodni.

Lapkiadási tervéről azonban nem mondott le, csak annyiban módosította, hogy lapját nem New-Yorkban, hanem más városban határozta megindítani.

Igy történt, hogy Jones Richardson felszedte sátorfáját és díszesőgének alkalmas színhelyet keresve Lockportba is eljutott.

Hogy inút nem is ment tovább, az könnyen megérthető, mert ezen város mintegy 20,000 lakossal bír és mindene van, a mire egy vidéki város csak igényt tarthat, county székhely, egy órányira a Niagara zuhatagától, vasúti központ, nagy hajózási forgalom a grand canalon, vízvezeték (szébb mint a győri, mely nem akar létesülni) légszuszítógátlása, operaháza, hoteljei vagy 12 vallásfelekezete, melyek mindenkinek külön temploma vagy imaháza, olyan „main street”-je, főutczája, melyben a legnyugyszerűbb kereskedések sorakoznak egymás mellett, 4—5 bankintézete és mindezek felül gyönyörű tájaka.

Itt telepedett meg Jones Richardson és tétovázva semeddig, megindította a „Lockport lighth” című lapot.

Mr. Jones Richardson elérte célját és egész odaadással szentelte egész lényét lapjának, oly tevékenységet fejtett ki, aminőre csakis egy 20 éves yankee képes. Ő volt a kiadó, a szerkesztő, a munkatársak, a revisor, a corrector, a szedő, a nyomdász egy személyben. Anyagilag is szép hasznát hajtotta, habár a városban az ő lapján kívül még más öt lap jelent meg; de hát Amerikában minden ember hírlapot olvas és senki sem kéri kölcsön a másiktól, hanem mindenki megveszi (Épen mint Pápán?)

Az eddig mondottakból kivülálgik, hogy a polgári leányiskola úgy a jobbnóduak, valamint a szegényebb sorsuak számára is állítattott; a jobbnóduak és előkelőbbek gyermekeire nézve nem dehonestáló, ha a polgári iskolát végzik, a szegényebb sorsú és alantabb származásuak pedig nem tétetnek munkakerülő proletárokká, mert a polgári leányiskola jellegje nem lehet más, mint: **A munka nemesis!**

A felvételi és egyéb feltételek, úgy szintén más tudnivalók röviden a következők:

1. A pápai négy osztályú polgári leányiskola kebelében az 1880—81. tanévre a növendékek szabályosított beírása szeptember 1-2-, 3- és 4-én történik délelőtti 9 órától 12-ig, és délután 3 órától 5-ig az igazgatói helyiségben (Szentilona épület emeletében).
2. A polgári iskola I. osztályába csak oly 9 éves vagy idősebb növendékek vétetnek fel, kik valamely nyilvános elemi népiskola négy osztályát legalább elsőrendű sikerrel végezték; vagy felsőbb helyről engedélyezett magánintézeteket jó eredménnyel látogattak.
3. Mindazok, kik, mint az elemi népiskolát teljesen be nem végezték, óhajtanak a polgári iskola I. osztályába felvételnél, vagy kik mint háznál oktatottak a megkívántató bizonyítványt elárta nincsenek, — felvételi vizsgálatot tartoznak kiállani, melynek tárgyai: az értelmes és folyékony magyar olvasás; a magyar nyelvben az alaktan főbb részei, s az egyszerű, bővített s összetett mondatoknak ismerete; a feltűnőbb hibák nélkül, jó olvasható írás; a számtanból az egyszerűen hibátlan tudása, a többgyűt számok kiírásában s kimondásában kellő biztosság s a négy számtani alapműveltségben való jártasság.
4. Az akarmely osztályra felvételnél kívánó növendék vizsgálati anymányairól nyilvános vagy magán-tanintézetnél nyert bizonyítványával, s atyja, anyja, vagy ezek megbízottja kísérletben tartozik az igazgatóságnál megjelenni s ott születése évét, napját és helyét pontosan bejelenteni.
5. Beíratáskor tartozik minden újon belépő növendék 2 frt. beíratási díjat, mindenik 1 frtot, mint az intézeti könyvtár gyarapítására megszabott összeget s 3 frt. félévi tandíjat fizetni; a második félévi tandíj (3 frt.) február hó folytán fizetendő be.
6. Szegénységöket kellőképp igazolni tudó növendékek tandíjmentességöt folyamodhatnak a magas kormányhoz, mely esetben felszerelt kérvényeiket szeptember végeig az igazgatósághoz benyújtani kötelesek.
7. A franczia nyelv- vagy zenére mint rendkívüli tárgyra önkényt vállalkozó növendékek a szabadon választott tantárgy tanításáért külön díjat fizetnek havi részletekben, meg pedig a franczia nyelvtér havonként 1 frtot, zongoráért 2 frtot.
8. A kik az év elején

egyik vagy másik rendkívüli tantárgy tanulására vállalkoztak, s az így alakult osztály kedvéért a tanítás elrendeltetett s megkezdett, azok a magok által kijelölt tárgyra megszakítás nélkül és szorgalmas tanulásra épen úgy köteleztetnek, mint a rendes tantárgyak tanulására.

9. Oly növendékek, kik egy vagy két tantárgyból másodikrendbe estek vagy a vizsgálatokat beigazolható okból letenni elmulasztották, a polgári iskolai tanárikar által javító vagy pótvizsgálatra bocsáttatnak; a kettőnél több tárgyból bukottak az illető osztályt ismételnél kénytelenek.

10. A jövő 1880—81. tanévben az előadások szeptember 6-án kezdődnek.

A növendékek tisztességes családotknál és mérsékelt feltételek mellett elszállásolásáról az igazgatóság gondoskodik, de arra vonatkozólag mindenmikor más felvilágosítás végett, sziveskedjenek az érdeklettek ideje korán az igazgatósághoz fordulni. Amennyire lehetséges lesz, a tantestület egyes tagjai is fogadnak el növendékeket teljes ellátásra.

A pápai polgári leányiskola kibővítése.

Az országos polgári iskolai tanáregyesület választmányja a polgári leányiskolák hat osztályú való kibővítése eszméjével foglalkozván, arra szólította fel a vidéki polgári iskolai tantestületeket, miszerint kísérletkét szervezzenek egyelőre csak magánjellegű ötödik tanfolyamot (osztályt). Azon körülmény, hogy számos szülő nem tudja, hogy a polgári iskola 4-ik osztályát végeztet 14 éves leányul hová legyen, az osztály önkényes ismétlése nem lévén épen valami ezelszeri eljárás), de meg a vallás- és közoktatásiügyi miniszterium egy újabb rendelete, mely a tanítóné-képző-intézetek frequentálását föltette megnevezítette, s mely a következőképp hangzik:

„A nők neveltetése iránti közérzetlet évről évre általánosabbá válván, most már minden jóra való, még szegény sorsu szüle is, igyekszik leányát nem csak kiválóan jól neveltetni, hanem ez úton anyai ismerethez juttatni, melyek segítségével önállóan is megélhessen. De minthogy a szülők ezen törekvésnek megfelelő elegendő leánynevelő-intézet nincs az utóbbi időben, a nevelés megszervezésére az állami tanítónéképződek szemeltettek ki, s a tanítónéképződei növendékek felvétele idején, — tekintet nélkül arra, hogy a leányok tanítónéköképzésben nem voltak, — a tanítónéképződekbe, hogy a felvételi vizsgálatok az igazgatótanácsok szertelenül megterhelhetetnek, másfelől, a szülők leányaik elutasítása miatt kedvetlenül érintetnek és szükségtelen

Történt egyszer, hogy Jones Richardson két, a vidék két ellenző pontján lakó gazda Farmeret oly erősen megtámadott állatkínzás miatt, hogy az ott hívó kiméletlen irmodort még sokban föllélt. Ezen szám megjelent egy hétfői napon. — A hét minden közbeeső esemény nélkül járt le s Mr. Jones Richardson már egészen elfeledte támadását.

Szombaton reggel beállt hozzá egy egyszerűen öltözött mintegy 40 éves farmer, kezében meglehetősen nagyszámú vastagságú görösös bottal és haljólatau arckifejezéssel és egy dörmögve mondott „gordmoring” után kérdezi, hogy hol van az editor (szerkesztő).

Jones Richardson nem jót sejtett, és a látogatót igen udvarian az íróasztala előtt álló székre leültetve, azt válaszolta, „hogy a mr. editor csak ide a tőszomszédságba ment át szivart venni, de miután meglehet, hogy ott sokáig elbeszélgetne, azonnal átmegy érte elhívja, azonnal itt lesz” és azzal fogta az ajtót és kifelé rohant.

A mint sebesen három lépéssöt gorgva jön az emeletéről lefelé szemközt találkozik egy másik farmerrel, ki külsőre ugyan nem, de czédjára nézve igen látszó hasonlítani az előbb érkezett farmerhez, mely véleményben Mr. Jones Richardstont azon körülmény is megerősítette, hogy ily látogatójánál sem hiányzott a görösös bot. A jövevény az editor hollétét tudakolta a vele szembejövő szerkesztőtől. — Ez a legnagyobb phlegmával azt válaszolta, hogy fent van a szobájában, az íróasztalánál ül, de nagyon ingerült kedélyhangulatban, mert meg-

tudta, hogy egy farmer, kit a hétfői számban leherdott, azzal fenygetődzött, hogy megveri, most naponta várja és ha elég merész lenne a szerkesztőségbe jönni, hát majd megveszi őt a farmer!

Enek sem kellett több, felrohant a lépcsőkon az ajtón volt egy czédulán „editor” azt az ajtó hírtelen felrántja és meglát ott valakit az íróasztal mellett. A beléző a magarészéről a bejövöben szintén a szerkesztőt vélte bejönni látni, kit segéjje küldött.

A két farmer nem vett magának annyit időssem, hogy egymást megtekintésék, hanem felemelt botjaikkal egymásnak rohantak és irtalmatlanul püfölték egymást. Ezalatt Mr. Jones Richardson nyugodtan a rendőrséghez ment és ott segélyt kért, két rendőr azonnal a helyszínre sietett. Mr. Jones Richardson megállott a kapuban és hangosan kaczagott az egyedül magában; én véletlenül arra járván láttam öt egyes-egyedül homéri kacajban törni ki újra és újra, azt hittem, megbolondult. Jó ismerősöm lévén, megkérdeztem tőle rendkívüli derűsége okát, és ő maga mondta el nekem az esetet majdnem kaczajgörösöktől fölheszakítva. Alig mondotta el ügyes mauveverjét, midőn csakugyan láttam a lépcsőkon a két farmert levánczozogni a két rendőrtől támogatva, mert egy elverték egymást, hogy segély nélkül nem lettek volna képesek járni és ha a rendőrség közbe nem lép, talán agyonütötték volna egymást.

Ilyen találékony Amerikában egy yankee szerkesztő, ha mindjárt csak 20 éves is.

